ՄՏԱՀՈԳՈՒԹՅՈՒՆ

ՃԱՌԵԼՈՎ ՓՐԿԵՑԻՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱՆ

Ելի՛ր, ում կյանքը անիծել է

Երեկ գիտությունների ազգային ակադեմիայի մեծ դահլիճում հավաքված գիտաշխատողները մի քանի ժամ շարունակ «թմբլահան արեցին» ՄԱԿ-ի փորձագետների մշակած գիտության բարեփոխումների ծրագիրը:

«Հակաակադեմիական ուժերի» դեմ կենաց-մահու պայքար սկսելու նպատակով անգամ թմբիրից արթնացել էր ԳԱԱ արհեստակցական կազմակերպությունների կոմիտեն, որն էլ երեկվա ժողովի նախաձեռնողն էր: Ինչպես նշեց միացյալ կոմիտեի նախագահ ԿԻՄԱ ՄԻՔԱՅԵԼՅԱՆԸ, ակադեմիայի ինստիտուտների արիկոմների նախագահները մեկ էլ 6 տարի առաջ էին ժողով հրավիրել: Եւ հիմա, երբ վճռվում է «գիտության կաճառի, տաճարի ու վանքի ճակատագրի հարցը», իրենք չէին կարող լռել:

Լռելը չլռեցին, բայց ի՞նչ նոր բան ասվեց ժողովի ընթացքում: Այն, ինչ մեկ ամիս շարունակ հայտարարում են տպամամիջոցներով ակադեմիկոսներն ու ինստիտուտների տնօրենները, պարզապես նույնությամբ կրկնեցին: Եւ միայն ժողովի ավարտին, որոշ գիտաշխատողներ տեսնելով, որ երկու տասնյակից ավելի բանախոսների ելույթներում որեւէ գործնական առաջարկություն չի հնչում, բարձրաձայն բողոքեցին, թե «ի՞նչ է հավաքվել ենք, որ ջուր ծեծե՞նք»:

Կիմա Միքայելյանն իր ելույթն սկսեց շատ հեռվից, նշելով, թե դեռեւս 92-93թթ. սկսած ծայր առան «հակաակադեմիական տրամադրություններ» եւ հենց այդ շրջանում մեկնարկեց «գիտության աստիճանական նսեմացման գործընթացը», երբ «պետպատվերի շրջանակում հրաժարական տվեց ԳԱԱ պրեզիդենտ Վիկտոր Համբարձումյանը»: «Ամո՛թ»,- գոռացին դահլիճից:

Շարունակելով խոսքը՝ միացյալ կոմիտեի նախագահը նշեց, որ անցած մեկուկես տասնամյակի ընթացքում համակարգի աշխատակիցների թիվը կտրուկ նվազել է՝ 90-ականներին արձանագրված 12 հազարի փոխարեն այսօր համակարգում մնացել է ընդամենը 3700 աշխատակից, որից միայն 2100-ն է գիտաշխատող: «Ի՞նչ է նշանակում գիտության դոկտորին ամսական վճարել 28 հազար դրամ նվաստացուցիչ աշխատավարձ, ի՞նչ է նշանակում գիտությանը հատկացնել պետբյուջեի մեկ տոկոսը»,- վրդովված հարցրեց բանախոսը:

Այնուհետեւ անընդունելի համարելով ՄԱԿ-ի եզրակացությունը, ըստ որի ԳԱԱ-ն պետք է վերածվի հասարակական կազմակերպության, հայտարարեց, որ իհարկե «թերություններ կան ԳԱԱ նախագահության աշխատանքներում, որոնք կարող են կոլեկտիվների աշխատակիցների դժգոհությունն առաջացնել: Բայց դա չպետք է հասնի նախագահության քայքայմանը, որովհետեւ դա կտա շղթայական ռեակցիա, կառաջացնի այն փլուզումները, որոնք համակարգը կարող են ընդհանրապես ցրել: Առանց նախագահության, ինստիտուտները կմնան առանց ծնողի»: Կարեւորելով ակադեմիայի դերն ու նշանակությունը՝ ելույթի վերջում հիշեց նաեւ Սայաթ-Նովային. «Գիր սիրե, ղալամ սիրե, դավթար սիրե»:

Պատմահայր Խորենացու խոսքը մեջբերեց երիտասարդ արեւելագետ ԳՈՌ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆԸ, որը ՄԱԿ-ի եզրակացության դեմ ուղղված գործընկերներին անվանեց «զինակիցներ», սակայն ելույթն ավարտեց իր խոսքից մեջբերելով «Գիտության մայրամուտը պետության մայրամուտն է»: Արվեստի ինստիտուտի աշխատակից ԱՆԱՀԻՏ ՄԿՐՏՉՅԱՆԸ առաջարկեց գիտնականների աշխատավարձը երկրորդ եռամյակից եռակի բարձրացնել: Կամ գոնե կրկնակի, բնականաբար, մոռանալով, որ 2006-ի պետբյուջեն վաղուց արդեն հաստատվել է:

«Երանի հավատացողին»,- աշխատավարձի բարձրացման մասին առաջարկը լսելուց հետո իր ելույթն այսպես սկսեց գրականության ինստիտուտի տնօրեն ԱԶԱՏ ԵՂԻԱԶԱՐՅԱՆԸ, որը դժգոհեց, թե «15 տարի մենք խոսում ենք եւ 15 տարի մեզ ոչ ոք չի լսում: Ակադեմիայի այս վիճակը իր նոր չէ: Երրորդ հանրապետության ստեղծումից ի վեր հենց այսպես օդում կախված ենք»: Գիտության դոկտորը վտանգավոր է համարում այն փաստը, թե ինչով առաջնորդվել են ՄԱԿ-ի փորձագետները ծրագիրը մշակելիս: Փաստորեն հարցը կոնկրետ է դրվում «Հայաստանին գիտություն պե՞տք է, թե՞ ոչ»: Այն դեպքում, երբ ինքն ուղղակի համոզված է, որ «հայ մարդը Հայաստանն առանց ակադեմիայի ուղղակի չի պատկերացնում»:

Փիլիսոփայության եւ իրավունքի ինստիտուտի տնօրեն ԳԵՎՈՐԳ ՊՈՂՈՍՅԱՆԻ համոզմամբ, ՄԱԿ-ի ծրագիրը ոչինչ է եւ «գիտության զարգացման նպատակ բացարձակապես չի հետապնդում»:

Ըստ սոցիոլոգի, «եթե մենք գիտնականներից ընդհանրապես հրաժարվենք, ասենք, որ մեզ գիտություն պետք չէ, վաղը կպարզվի, որ արվեստ էլ պետք չէ, կրթություն էլ պետք չէ: Եվ կմնան մի քանի մեծահարուստներ՝ զարեցուր արտադրող, նախ ներկրող- Հետո էլ Հայաստանից կփախչենք»:

Նա հայտնեց նաեւ, որ ինքը կողմնակից չէ որպես թանգարան ակադեմիան պահպանելուն եւ ոչ էլ ուզում է, որ Լենինի արձանի պես այն քանդեն՝ «ուղղակի պետք է մտածել գիտության զարգացման մասին»:

Ինչպե՞ս, երբ պարզվում է, որ ԳԱԱ նախագահության համաձայնությամբ մշակված բարեփոխումների ծրագիրը «աղբանոց գցելու թուղթ է»: Այս բացահայտումն էլ արեց օրգանական քիմիայի ինստիտուտի գիտաշխատող ԱՐՆՈՍ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆԸ: Վերջինս նաեւ ժողովականներին կոչ արեց «աղերսել նախագահությանը, որ պատժեն այդ ծրագիրը կազմողներին»: Եթե ԳԱԱ-ի ծրագիրը բանի պետք լիներ, 35 հազար դոլար չէին հատկացնի ՄԱԿ-ի փորձագետներին, որ ծրագիր մշակեին:

Ա.Հովհաննիսյանի երկրորդ բացահայտումն էլ այն էր, որ այսօր «դեռ էլ ՄԱԿ-ի նախագծի թուղթը չչորացած՝ ակադեմիայում հայտնվել են մարդիկ, որոնք ի կատար են ածում դա»: Փաստ է նշեց, հայտնելով, որ այսօր արդեն նուրբ օրգանական եւ օրգանական քիմիայի ինստիտուտները միացվում են: Եւ տեղում մեղադրեց նուրբ օրգանական քիմիայի ինստիտուտի տնօրենին, որ չի ընդդիմանում եւ կատարում է միացման հրահանգը:

Իսկ պատմության ինստիտուտի տնօրեն ԱՇՈՏ ՄԵԼՔՈՆՅԱՆԸ վստահ է, որ «ակադեմիայի ռեսուրսը շատ մեծ է, կոպ չի գնա», քանզի «Վասն հայրենյաց աշխատում ենք»:

ԿԻՄԱ ԵՂԻԱԶԱՐՅԱՆ